

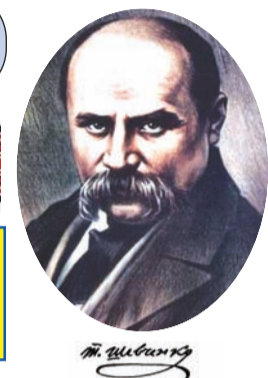
ДО 70-РІЧЧЯ «НОВОГО ВІКУ»/«ВІЛЬНОГО СЛОВА», ДОРОГІ НАШІ ЧИТАЧІ!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXX-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 9-10/ ТРАВЕНЬ 2019 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- «Пісні і танці Руцанської долини» ➤ стор. 2
- Кінець сумнівностям! ➤ стор. 3
- «Марамороський Великдень» у Сігеті ➤ стор. 4
- «Вшанування воєнних воїнів у Полянах» ➤ стор. 5
- Покинув нас поет і друг Василь Баршай ➤ стор. 6
- У Клужі – День рідної мови ➤ стор. 7
- Національна олімпіада з української мови у Ясах ➤ стор. 8
- Інтерв'ю з ученицею Лореною-Денисою Козачук ➤ стор. 9
- З рідного краю «На многая літа» «Вільному слову» ➤ стор. 10
- Переможці Учнівської олімпіади з української мови ➤ стор. 11
- Моральна гідність у вихованні молодого покоління ➤ стор. 12
- Свято Тараса Шевченка у Ясах ➤ стор. 13
- Сильні родини будують сильні народи ➤ стор. 14
- Балківці – скарбниця Буковини ➤ стор. 15
- Повітовий конкурс з декламування укр. поезії ➤ стор. 16

Василь БАРШАЙ

Многолітнє життя!

Наш дух український
Постав невмирущим,
Хоч нас відділяло
Течіння всіх рік, –
Мараморіш, Добруджа,
Банат, Буковина
Єднались серцями
У весь «Новий вік».

Бо там ми пізнали
Людей знаменитих,
Бо там ми гоїли
Всі болі свої,

Бо там ми знайшли
Ту улюблену ниву,
Щоби передати
Чуття свої всі.

Тепер «Вільне слово»
Кормить нашу душу,
Щоб дух український
Здобув майбуття,

А я, його син,
Від серця бажаю
Йому все добро –
«Многолітнє життя!»

ПОДІЯ: «ПІСНІ І ТАНЦІ РУЩАНСЬКОЇ ДОЛИНИ»

Згідно з календарем культурних заходів, які щорічно організовує СУР, в неділю 5 травня ц.р. в мальовничому селі Русково відбулася дуже гарна подія – «Пісні і танці Рушчанської Долини», організована Мараморською філією СУР і місцевою організацією СУР села Русково за такою програмою: 12–12,30 – приїзд гостей; 12,30–13 – урочисте відкриття; 13–16 – виступ ертистичних гуртків.

Як завжди, організатори чудово підготували і провели це свято пісні і танцю, адже рушчани вміють сердечно приймати гостей і чітко, точно, гарно створювати умови для цього так, щоб всі учасники – гості, всі глядачі – відчувалися добре, за що їм дуже гарно дякуємо! Суттєвий вклад щодо організування і проведення події мав голова Мараморської філії СУР пан Мирослав Петрецький, адже не так легко впоратися детально зі всіма проблемами (запрошення гостей з Мараморощини та інших філій, забезпечення транспорту учасників, афіші, відеозапис і фотографування, підсилювачі звуку і т.д.).

На цю подію були запрошені і відповіли на запрошення гості з чотирьох філій СУР, які приїхали з дуже гарними представниками і артистичними групами, а саме: Бухаресту,

Сучави, Сату Марє і, звісно, з Марамурешу, які приїхали в запланований час і подія відбулася так, як була запланована.

Свято відкрив голова місцевої організації СУР села Русково пан інженер Пінтя Марічук, який привітав всіх присутніх, подякував усім, що прибули на їхнє свято пісні і танцю, підкресливши роль СУР стосовно

проведення і фінансування таких гарних і корисних подій у всіх селах Мараморощини, в яких проживають українці, а також подякував панові Миколі-Мирославу Петрецькому – голові СУР, депутату Парламенту Румунії –

за допомогу, яку отримує село Русково завдяки СУР, за важливі фінансові кошти і підтримку від державної адміністрації, церкви і монастиря, а також за книжки, підручники, костюми для артистичних колективів, інструменти, подарунки для дітей і т.д. Пан Пінтя підкреслив, що СУР дуже багато зробив для всіх українців, так що потрібно, щоб все це оцінювати і підтримувати СУР та українську справу.

Пан голова Пінтя Марічук запросив на сцену для офіційного відкриття до привітального слова пана депутата Миколу-Мирослава Петрецького, голову СУР, представників гостей, які приїхали на свято, пана Мирослава Петрецького голову Мараморської філії СУР, пані Любу Горват – голову Сатумарської філії СУР, пані Ярославу Колотило – голову Бухарестської філії СУР, пані Юліяну Кідешу, представника СУР з повіту Сучава, віцемера прекрасного українського села Негостина, пана Василя Бучуту – скарбника СУР і пана Василя Пасинчука – першого заступника голови СУР і голову місцевої організації СУР села Ремети.

(Далі буде)

Проф. Василь ПАСИНЧУК,
перший заступник голови СУР

Щодо українського дисидентства в Румунії.

Чи була Орися Хортик дисиденткою?

(Продовження з попереднього числа.)

На кінець я мушу пригадати ще одну характерну рису Орисі Хортик, та й інших наших учителів, а саме: вони бажали та з нетерпінням чекали появи молодих сімей нової української інтелігенції. Тому вони радо слідили за тим, як українські дівчата і хлопці дружать між собою, радили їм та підтримували їх. Я не випадково нагадую читачам поведінку наших учителів, зокрема, Орисі Хортик, бо коли обвинуватили її в націоналізмі і заарештували, все це було представлено в якості доведення для такого обвинувачення.

Перед тим, як приступити до конкретного висвітлення її арешту та суду, якого їй було штучно підготовлено, я бажаю зупинитися ще на декількох загальних сторонах цієї складної проблеми, яку довелося пережити українській громаді та її школі під час комуністичного режиму в Румунії.

Я не випадково нагадав вище про Джиницького та Російсько-український комітет, якого, очевидно, було засновано для опіки і підтримки російської та української спільнот в Румунії. Його завданням було доглядати за розвитком шкільництва та культури цих спільнот. Завдяки його діяльності, нашій школі комуністичний режим надавав великої уваги, і, мабуть, й користувався деякими привілеями. Це моє твердження має на увазі, в першу чергу, той факт, що учні нашого ліцею мали порівняно більше можливостей студіювати в Радянському Союзі, ніж учні румунських чи угорських шкіл. Так, у 1950 р. поїхали на вищі студії в Радянський Союз Микола Павлюк та Іван Шмуляк, а в 1952 р. – три

випускники Українського ліцею: Іван Боднарюк, Василь Фрасин і я. Наступного, 1953 р., – аж четверо випускників Сігетського українського педучилища (Боднарюк Євдокія, Герлан Марія, Бодня Михайло та Кравченко Василь) поїхали в Україну студіювати українську мову та літературу. І, на кінець, 1954 р. два випускники Українського педучилища (Михайло Крамар і Михайло Барна) поїхали студіювати, на цей раз психологію і педагогіку, в Ленінградський педагогічний інститут імені Герцена (я тоді уже був студентом третього курсу Ленінградського університету). За цей період із румунського та угорського ліцеїв Сігету в Радянський Союз поїхали на вищі студії не більше 2-3 випускників.

Роки минали, ми закінчили вищі студії, повернулися додому і стали працювати кожний по своєму фаху, – хто в Бухаресті, а хто на Мараморощині, чи в Клужі. За цей час, однак, світ набагато змінився: 1954 р. викриті сталінські злочини, а в 1956 р. – перше антикомуністичне повстання в Будапешті. Комуністичні режими Радянського Союзу та Східної Європи становляться надзвичайно застережливими, швидко і грубо придушують будь-яку малу спробу супротивлятися комуністичному устрою. Це з одного боку, а з іншого, починає розвиватися націоналістичний комунізм, особливо в Румунії. Згідно з цим новим політичним духом, наша країна починає віддалятися від політичної практики Москви, не відмовляючись від її ідеології, а навпаки, запроваджує надзвичайно строго націоналістично-комуністичну концепцію. Одним із наслідків цього є й протилежне ставлення до тих, які студіювали в Радянському Союзі.

Якщо раніше вони користувалися привілеями, то тепер їм стали недовіряти, або навіть переслідувати їх. Така недовіра поширилася і на українську та російську спільноти в Румунії, а разом з цим, бажання віддалити українців від України, від її мови і культури. Іншими словами, появилася ідея необхідності скасування українських шкіл, примушування українських дітей навчатися лише в румунських школах і виховуватися лише в дусі румунського «патріотизму» і націоналізму. Щоб здійснити такі ідеї, треба було відшукати конкретних доказів, треба було «довести», що українські діти виховуються в українському націоналістичному дусі. Далі залишилося лише вибрати «підхідних» осіб і підібрати необхідний матеріал для обвинувачення їх в «українському націоналізмі». Як відомо, нещаслива доля стати «українськими націоналістами» випала на найкращих і найбільш любимох наших учителів, а саме – на Орисю Хортик та Михайла Митринюка. Їх було штучно і несправедливо обвинувачено в націоналізмі, їм заінсценували суд в Клужькому військовому суді. На жаль, про суд Михайла Митринюка мені нічого не відомо.

Проте обвинувачення і суд Орисі Хортик, завдяки одному доброму українцеві з Мараморощини, який подарував мені копію її Звернення (Memoriu) до Клужького військового суду, мені стали добре відомі. Тому в наступних рядках я бажаю висвітлити, хоча й в загальних рисах, обвинувачення, представлені їй Клужьким військовим судом і як вона відстоювала свою невинність.

(Далі буде)

Іван СЕМЕНЮК

КІНЕЦЬ СУМНІВНОСТЯМ!

За останні 8 років життя Союзу українців Румунії як асоціації розгорталося між двома суперечливими координатами. З одного боку, завдяки послідовному старанню обраних керівних органів, як і інтересу та самовідданості великої більшості членів СУР, діяльність стала дедалі пліднішою в усіх аспектах: громадському, культурному, артистичному, виховному, ідентичному, видавничому, у міжнародних відносинах, а також і з адміністративно-логістичної точки зору. З іншого боку, в аспекті примхливого контрасту з реальним життям Союзу представництво керівних органів постійно було на випробуванні зсередини, а головне ззовні Союзу. Закулісні колпортажі, тертя, наклепи підсилювалися необґрунтованими чи перебільшеними обвинуваченнями, ледве очікуваними окультними індивідами чи структурами ззовні Союзу, щоб його дискредитувати та підкопувати. Розпочалося справжнє бомбардування юридичними зачіпками, злонаміреними доносами, наклепницькими пресовими кампаніями.

Не місце і не момент оглядати всі деструктивні фактори, які пробували ставати наперекір Союзу та підкопувати довіру до нього. Та головне, що керівні органи – З'їзд, Рада, Виконавча президія, Голова – продовжували свою роботу, не піддаючись залякуванням, спокійно, зважено, ефективно.

Труднощі не приховувались від членів СУР. Навпаки, вони були виявлені прозоро й обговорені демократично. Боротьба за єдність стояла в центрі уваги наших представників, які розпочали окремі дебати на цю критичну тему. Резолюція Ради Союзу (Ради) від 11 липня 2017 р. в Клуз-Напоці, підтвержена рішеннями Позачергового з'їзду від 23 червня 2018 р. в Сігету Мармаціей, стали справжніми програмними документами для бажання нашої єдності.

В центрі атак тих, які слідкують за розбратом Союзу, знаходилися спроби, одні віроломніші від інших, з метою опротестування легітимності керівних органів. Іншими словами, з метою функціонального обезголовлення СУР. Чимало з нас запитувались, як же це могли продовжуватися юридичні диспути на такій очевидній реальності: поважання волі делегатів на з'їздах? Між факторами, які давали перевагу аномальності, були нахабство, агресивність і ворожість деяких колишніх членів – трійці Гріжак-Марочко-Боднар, – протизаконне, обурливе використання вільного доступу до юстиції, непрофесійна поведінка деяких учасників у судовому процесі, а також і можливі втручання в нього. Рада Союзу (Рада), яка періодично інформувала про еволюцію юридичної ситуації, на засіданні 15 травня ц.р. довідалася про те, що штучно спровоковані юридичні сумнівності дійшли до кінця.

Рішенням Бухарестського Суду сектору 1-ого, проголошеним 8 травня 2019 року в справі н-р 18880/299/2018, була ухвалена офіційна реєстрація Рішення н-р 4 Позачергового З'їзду від 23.06.2018 р. щодо наступних відповідальностей:

- ПЕТРЕЦЬКИЙ МИКОЛА-МИРОСЛАВ – Голова Ради
- ПАСИНЧУК ВАСИЛЬ – Перший заступник голови
- МОЙСЕЙ БОГДАН – Перший заступник голови
- СИМЧУК ВІКТОР – Перший заступник голови
- ЛІБЕР ІВАН – Перший заступник голови
- ГЕРБІЛЬ ІВАН – Заступник голови;
- ТРАЙСТА МИХАЙЛО – Заступник голови
- САМБОР АННА – Заступник голови
- ЧЕРНЕНКУ ДМИТРО – Заступник голови
- ГРИГОРЧУК ВІКТОР – Заступник голови
- ГОРВАТ ІРИНА-ЛЮБА – Генеральний секретар
- ШЕНДРОЮ ТЕРЕЗІЯ – Секретар
- БУЧУТА ВАСИЛЬ – Скарбник
- ПЕТРЕЦЬКИЙ МИРОСЛАВ – Голова Марамороської філії
- САВЧУК ІЛІЯ – Голова Сучавської філії
- ГЛЕБА ЮРІЙ – Голова Тіміської філії
- КОЛОТИЛО ЯРОСЛАВА – Голова Бухарестської філії
- МИКУЛАЙЧУК ГАВРИЛО – Голова Арадської філії
- НИКУЛАЙЧУК ВІКЕНТІЙ – Голова Галацької філії
- РОБЧУК ІВАН – Член
- АРДЕЛЯН ІВАН – Член
- СПІВАЛЮК ЛЕДІЯ – Голова жіночої організації
- БОУТ ОЛЕКСА – Голова молодіжної організації
- МАРІЧУК ПІНТЯ – Член.

На засіданні 15 травня Рада оцінила, що рішення законне і обґрунтоване, потреба подати апеляцію не існує, і, таким чином, рішення інстанції, практично, залишається остаточним. Члени Ради Союзу не роблять собі ілюзій, що атаки припиняться. Супротивники виявились надто без почуття міри і надто затятими в їх нечесних намірах. Виконавчі органи, юридичні співпрацівники реагуватимуть відповідно. Головне, що демократична законність керівних органів остаточно визнана.

Це кінець сумнівностям з цієї точки зору.

Маємо можливість зосереджуватись ще більше на виконанні покликання Союзу як єдиної представницької організації етнічних українців у Румунії.

Рада Союзу українців Румунії

Щиро вітаю редакцію культурно-просвітницького часопису Союзу українців Румунії «Вільне слово» з нагоди 70-річчя від заснування, зичу нових творчих здобутків, а читачам та дописувачам – міцного здоров'я, щастя, благополуччя, натхнення, творчих сил, успіхів!

Ледія СПІВАЛЮК,
Вишавська Долина, Мараморощина

ДЕНЬ МАТЕРІ

*«День Матері – таке прекрасне свято,
Адже хто рідніший людям, як не мати?
Із радістю всі поспішаймо привітати
І «спасибі» всім матерям сердечно сказати!»*

День Матері щорічно відзначається у другу неділю місяця травня, ц.р. 12 числа.

Це одне з найзворушливіших свят, тому що кожен з нас із дитинства і до своїх останніх днів несе в своїй душі єдиний і

неповторний образ своєї мами, яка все зрозуміє, пробачить, пожаліє і буде любити, незважаючи ні на що.

Цього дня діти вітають своїх матусь словами вдячності та любові, нагадуючи їм, яку важливу роль відіграють вони у їхньому житті. Мама завжди переймається за свою дитину, хоч їй 5 років, хоч 50. За це ми повинні висловити їй щире вдячність.

Всім матерям, які привели, приводять і будуть приводити дітей на світ, які їх вирощують, виховують, які моляться Богу за щасливу долю їх дітей, бажаю міцного здоров'я, терпіння, душевного спокою.

З Днем матері пов'язаний і Міжнародний день сім'ї, який відзначається щорічно 15 травня з 1993 р.

Це свято – чудовий привід провести час разом, поділитись радістю і моментами щастя, бо з родини починається життя людини, тут відбувається її формування як громадянина. Родина – джерело любові, поваги, солідарності та прихильності.

Нехай в кожній християнській родині панує Боже благословіння, сімейний затишок, любов, повага і довір'я!

Ледія СПІВАЛЮК,
Голова Організації Жінок Українок в Румунії.

VI-Й ВИПУСК «МАРАМОРОСЬКОГО ВЕЛИКОДНЯ» В М. СІГЕТУ МАРМАЦІЄЙ

Мерія міста Сігету організувала 30 квітня ц.р. VI-ий випуск культурної події – «Великдень у Марамуреші». Подія відбулася в місті Сігеті на березі Добаеш, що на території «Музею села».

Мерія міста Сігету запросила на це свято також і СУР, зокрема філію Марамуреш. Голова СУР пан Микола-Мирослав Петрецький запросив на цю подію групи з Верхньої Рівни і Реміт.

Музей села Марамурешу, розташований поблизу міста Сігет в прекрасній мальовничій зоні, на березі Добаеш, де були перенесені і відбудовані приблизно 30 старих господарств з різних зон Історичного Марамурешу, стара дерев'яна церква з дзвіницею, старі дерев'яні споруди і приладдя домашнього господарства.

Тут представлені господарства з румунських сіл – одна хата з Долини Рускова, інша із села Поляни, також малярська і дві єврейські хати, в одній з яких є й сільська синагога.

Церква найдавніша з будов (деякі елементи є ще з 1572 р.).

Були запрошені на цю подію артистичні колективи із Сігету, Ончешт, Берсани, Селіштя де Сус, Мойсея, з України, Словаччини, Сербії, Польщі і представники СУР.

На «Марамороський Великдень» приїхали жінки з Верхньої Рівни, які гарно прикрасили Українську хату, принесли із собою на Великдень гарні плетені кошики, рушники, паску, ковбасу, сир, масло, яйця, шовдор і т.д. А також виставили старі народні українські костюми, жіночі і чоловічі, специфічні селу Верхня Рівна. Дуже гарно виглядала Українська хата, коли її

причепурили ронянські господині. Також вони виступили на сцені, проспівали стару пісню, яку співають на Великдень коло церкви.

З Реміт приїхали малі гурти – група дітей, які дуже гарно проспівали чотири українські пісні, а Сіміна Колопельник зачарувала всіх глядачів своїм чарівним, дзвінким голосочком. А коли вона виконувала «Одну калину», то всі аплодували в ритмі мелодії, а деякі, як наш депутат, пританцювали (разом із синочком).

Були присутні пан Микола-Мирослав Петрецький – голова СУР, депутат у Парламенті Румунії з його чарівною дружиною і синочком, пан Мирослав Петрецький – голова Марамороської філії СУР, Василь Пасинчук – перший заступник голови СУР, голова місцевої організації СУР села Ремети і Лівія Роман – викладач української мови в селі Ремети, керівник артистичної групи учнів Реметянської школи.

Велика подяка представникам Рони і Реміт, ронянським господиням за те, що так гарно показали себе! На цьому святі було багато представників з різних румунських сіл, які також зорганізували виставки коло хат, що були перенесені з їхніх сіл, але я вважаю, що українці дуже добре представили себе, адже ронянські господині були одними з найкращих!

І саме той факт, що нас запрошують на такі свята, свідчить про те, що нас, українців і СУР, поважають, і де б нас не запрошували, ми не осоромили ні організаторів, ні українство, а представляли СУР гідно і з честю!

Проф. **Василь ПАСИНЧУК**,
перший заступник голови СУР

ПОМЕР ІВАН ПОПОВИЧ – ПРИМАР СЕЛА ПАЛТІНІШ КАРАШСЕВЕРІНСЬКОГО ПОВІТУ

Як блискавка, розійшлася 9-го квітня ц.р. по всьому Банаті вістка наглої смерті Івана Поповича (Продана), голови комуни Палтініш, до якої належить українське село Корнуцил-Банат. Диво є те, що Іван Попович вранці 9-го квітня ц.р., будучи в доброму настрої, пішов на роботу, а 10-ї, 11-ої години частина Карансебешського краю почула злу вістку, яка здригнула не лише рідню, але й усіх тих, які його знали.

Іван Попович, відданий українець, заступник голови Карашсеверінського комітету СУР та примар комуни Палтініш, народився 9-го січня 1949-го року у багатодітній сім'ї.

Початкову школу закінчив у рідному селі, після чого працював у різних галузях у промисловості Банату. Значну частину свого життя зайняв шоферську працю. Цілими роками працював водієм на автомашині, особливо у товарній галузі. Таким чином їздив різними країнами Європи та іншими країнами світу.

На самому початку XXI-го століття поспробував зміцнити свою працю. Його бажання здійснилося і 19 літ тому громада комуни Палтініш вибрала Івана Поповича на голову сільської ради, де знайшов його "кінець" на 70-му році свого життя.

Іван Попович покинув цей світ у роках, коли ще можна було пожити. Він покинув свою жінку, із якою дали життя двоім дочкам, Ліліані та Деї, і синові Івану.

За Іваном Поповичом плачуть не лише дочки і син, але й шість внуків, які його дуже любили, бо й він їх любив.

За такою людиною, як Іван Попович (Продан), жаліла не тільки рідня, але і всі села комуни, і не лише.

У Івана Поповича на першій черзі було село, а потім – власна хата.

Доказом є те, що коли незнайомий заходить у село Корнуцил, то знайде усі дороги асфальтовані, електричний струм у кожній хаті, біля хати автомобіль, а що й говорити, які там хати, у яких бринять мобільні телефони.

Як заступник голови комітету, завжди боровся за створення бажань українців з усіх точок зору.

Крім матеріального задоволення українців рідного села Корнуцил, де учитель Іван Шмуляк, член Спілки письменників Румунії, заснував великий хор "Барвінок", Іван Попович боровся за створення матеріальних умов для інших художніх колективів у рідному селі: хореографічний, жіночий вокальний колектив та ін. Із цими колективами Іван гордився перед публікою, підкрес-

люючи, що це здібний колектив української молоді Банату.

Іван Попович часто відвідував своїх друзів/рідню з Тіміської філії СУР, де виконував різні обміни досвідом із Карашсеверінською філією з метою постійного поліпшення праці.

Карашсеверінські керівники повітової адміністрації високо оцінювали Івана Поповича не лише як людину, але і як здібного керівника комуни Палтініш, де у братській дружбі живуть українці з румунами. Доказом цього є те, що на похорон Івана Поповича число присутніх перевищило число жителів села Корнуцил.

Іван Попович своїм існуванням і діяльністю став дуже добрим прикладом для усіх тих, що його знали.

Нехай Іванові Поповичу земля буде пухом!

Іван ЛІБЕР,
голова Карашсеверінського комітету СУР

«НОВОМУ ВІКУ» / «ВІЛЬНОМУ СЛОВУ» – 70!

З нагоди ювілею нашого часопису «ВС», продовжувача «Нового віку», заснованого 1949 року, хочемо подякувати всім співробітникам і його захисникам, які допомогли дійти йому до цієї гарної дати – 70 років!

Не завжди легкими були роки для газети, неговорячи вже про редакційний колектив. Нераз газету хотіли закрити, зітерти навіть її ім'я. Але з волею Божою і з добрими людьми редакція вийшла на поверхню і продовжувала служити нашим читачам

своїми матеріалами і матеріалами численних дописувачів, які вірили в її майбутнє.

Завжди набагато легше побороти труднощі, коли знаєш, що за тобою стоять твої друзі, віддані українці, які не стануть одинокими перед негараздами.

Тож порадіймо разом за те, що перемога за нами і що існує цей часопис, який приносить хоч крихітку радості в кожную хату, куди вона доходить!

На Многії і Благії літа, «Вільне слово»! Сподіваємось, що СУР, традиційному

часопису якого («Новий вік»/«Вільне слово») є вже 70 років, таку традицію зберігатиме далі, і не тільки, а подумав, як саме (найкраще, щоб про це довідався світ!) відзначити щомісячник «Вільне слово» з нагоди його 70-річчя!

Дякуємо! І просимо відгукнутися на цю подію великого традиційного значення для українства Румунії та України.

Адже без минулого, без традиції немає й не буде майбутнього!

Іван КОВАЧ

«ВШАНУВАННЯ ВОЄННИХ ВЕТЕРАНІВ» У СЕЛІ ПОЛЯНИ – МАРАМУРЕШ

Під цією назвою відбулася культурна подія 12 травня 2019 р. у селі Поляни Марамороського повіту. Вже зайшло у звичай, щоб 9 травня День перемоги над фашизмом Марамороська філія СУР – голова проф. Мирослав Петрецький – організувала день пошани українських добровольців із українських сіл, які брали участь у II-й світовій війні. Багато з них полягли на полі бою, багато з них вернулися додому каліками, але, на цей час, як сказав проф. Штефан Кіфа, вже немає нікого з-між них у житті.

Захід почався із прийманням гостей біля будинку культури громади села Поляни. Звідси гості, артистичні гурти відправилися до пам'ятника добровольцям (найбільшого з українських сіл), що у парку в центрі села. Тут собор священників відслужив службу і панахиду. Були поставлені вінки квітів до Пам'ятника від участі організацій СУР. Як артистичні групи, так і мешканці села, були запрошені у Дім Культури, де відбувся артистичний концерт.

На початку проф. Штефан Кіфа, голова Полянської організації СУР, який вів програмою, надав слово панові депутату Миколі-Мирославу Петрецькому, який поздоровив управління СУР села Поляни за постійне організування цієї події. Підкреслив, що, хоча вже нема в живих ні одного добровольця, їх треба пам'ятати і честувати на їх пам'ять. Тому що їх внесок у закінчення війни був великий, і без минулого не буває майбутнього. Про війну і добровольців говорив також проф. В. Куриляк, В. Пасинчук, О. Бевка і М. Петрецький – голова Марамороської філії СУР.

Був прочитаний лист від Ст. Бучути, який не зміг приїхати.

Артистичну програму почали група «Голос Полонини» із Полян, яка прекрасно виконали букет патріотичних і воєнних пісень на українській і румунській мовах

під проводом проф. М. Мачоки. Хор «Ронянські голоси», до складу якого входить і група мужчин із Полян, під майстерним проводом проф. Джети Петрецької, виконав кілька воєнних і народних пісень і був обдарований бурхливими оплесками.

Ансамбль танцю «Червона калина» із Негостини (Сучава), представив цілу низку українських танців, приготовлених проф. Юліаною Кідешою. Їх поздоровив пан депутат М.-М. Петрецький, подякував за співпрацю між Сучавським і Марамороським повітами, яка покращала у останні роки. Далі виступила вокальна група села Ремети із уже знайомими піснями, акомпанованими музикою.

А далі виступили вокальні групи дорослих і дітей, які виконали сумні воєнні патріотичні дуже давні пісні, або веселі коломийки. Гарно виступали: вокальна група «Руцанка» із Рускова під проводом проф. Михаєли Миколайчук, група дітей із Красного, приготовлена Юрієм Мочерняком, група із Вишавської Долини, група «Червона ружа» із Великого Бичкова, вокальна група із Луга над Тисою під проводом Анни Самбор. І закінчив програму учнівський гурт із Кривого, гарно підготовлений пані Адріаною Праля.

Майже всі артистичні гурти, одягнені у гарні костюми, обдаровані на кошти СУР. Честь і хвала управлінню СУР!

Артистичні групи отримали також подяку за їх виступ на сцені від чільних активістів СУР та від публіки.

Залишається нам пам'ятати і шанувати пам'ять українських добровольців, які своєю участю допомогли у закінченні війни та установленні миру у Європі вже 74-ий рік.

Текст і фото:
Іляна ДАН

Покинув нас поет і друг Василь Баршай

(або „обезкрилений птах”)

Василь Баршай належить до почесної трійки українських банатських поетів Румунії, котрих єднає чимало спільних ознак. Вони — майже ровесники: Юрій Павліш народився в 1939-ому році, Василь Баршай — в 1943-ому, а Іван Ковач — у 1946-ому. Всі троє побачили світ в славному селі Копачеле (або Копашиль) Карашсеверінського повіту, де і закінчили семирічку; також всі троє продовжували середню освіту в Сігетському лицейі, закінчивши українську педагогічну школу. Далі їхні життєві дороги потрохи розійшлися: перший з них залишився на Мараморщині працювати учителем аж до виходу на пенсію, другий, після короткого учителювання в мараморському селі Поляни, поступив до Бухарестської консерваторії і став викладачем музики в місті Констанца; третій — як випускник Бухарестського філологічного факультету, залишився в столиці працювати у редакції газети „Новий вік”, потім став головним редактором часопису „Вільне слово” і одним із засновників СУР. Та, паралельно з професійними обов’язками, всі троє, маючи українські коріння, постаралися глибоко відчувати себе українцями, тож проводили і творчу діяльність: писали на рідній мові поезії, прозу або перекладали, увійшли до Спілки письменників Румунії, двоє з них навіть працювали радниками у Міністерстві культури і Міністерстві національного виховання, підтримували розвиток української мови в місцевостях, де проживає більшість членів нашої меншини. Імена названих трьох поетів з-за життя увійшли до Енциклопедії Сучасної України.

В п’ятницю 3 травня, світлого Великоднього тижня, саме на релігійне свято Джерело Зцілення, одного з названих вище поетів не стало. Василь Баршай відійшов у вічність на 76-ому році життя, після двох тяжких операцій, на протязі того ж тижня. Після другої операції він вже не пробудився. Раптова розлука зі своїми ближніми дуже засмутила всіх ближніх, бо всі з тих, котрі проводили покійного в останню путь, висловлювали свої болісні співчуття зі словами: „Шкода, бо не нажився!” Вони мали на увазі те, що після багатой плодотворної праці, як професором музики, як директором — досить довгий час —, спочатку Восьмирічної школи номер 10, а потім Мистецького коледжу, покійний сподівався на спокійні дні відпочинку. Та, мабуть, дуже мало з них знали ще й те, що до його професорських занять добавлялося ще й чимало культурних або творчих відповідальностей: сім років працював радником у Міністерстві культури у справах українських традицій, культури, писав вірші на українській мові, складав музику на українські тексти.

До цього моменту, перед сім’єю Баршай стелилися гарні проекти на майбутні роки на пенсії. Ще такі в цьому місяці була закуплена екскурсія до Болгарських золотих пісків, а потім слідувала двотижнева відпустка в місяці серпні в Анталії. Обидві вони тепер анульовані раптом засмученою дружиною Даною Баршай, котрій несподівано життя змінилось. Вона сказала, що почуває себе, ніби в кімнаті, де раптом погасло світло. Її світлом був Василь. Тепер дуже оплакує долю свого чоловіка і через те, що йому не пощастило натішитися своїм „маленьким раєм”, про який так довго мріяв і до побудування котрого додав чимало зусиль. Будучи професором математики, Дану прив’язували професійні обов’язки ще й під час літніх місяців, але мрійлива душа поета прагнула проводити якнайбільшу частину літа не в Констанці, а в горах, у своїй власній хатці для відпочинку, яка збудувалася протягом кількох років, за його власним планом, десь поблизу місцевості Совежа.

(Туди не один раз запрошував Василь і нас із Павлом ще з тих часів, коли хатка існувала лише в його мріях. Обіцяв, що не відпустить нас назад додому тільки після принаймні двох тижнів. Хоч я ніколи туди ще не доїхала, все-таки, той його „маленький рай на землі”, — як він сам називав те місце, — дуже явно представляю собі, бо він яскраво був описаний нашим другом-поетом. Ми з Павлом познайомилися з Василем Баршаєм дуже давно, ще в 1962 році, коли ми, випускники українського відділення, були примусово призначені на посаду в різних сільських місцевостях на Мараморщині: я, наприклад, — у Вишавській Долині, а моя колега Міхаєла Йордакеску — в Полянках. Там вона подружилася з Василем і вони побралися. Через короткий час обоє переселилися до Бухаресту, де і стали нашими весільними батьками в 1966 році. У них народилася дочка Нарчіса, котра тепер була присутня на похоронах. На жаль, не встиг прийти її син Космін, бо не зміг відкласти спектакль, у якому брав участь саме в день похорону свого діда. До того, саме в цей день прийшлося йому відзначати свій день народження...).

Не були присутніми на похоронах ще й інші члени родини покійного, через причини, зв’язаними зі станом здоров’я, навіть сестра та брат поета. Я змогла познайомитися лише з його внуком від сестри, Іваном Кимпану. Проте його проводили в останню дорогу близько 70 осіб, -- двоє прилетіли аж з Португалії, -- від сторони колишніх колег по школі, друзів та близьких знайомих, котрі побажали показати свою шану і любов до людини, з якою змушені були раптом розходитися навіки. В знак великої пошани, біля його труни була покладена дуже велика кількість букетів та вінків.

В церкві виступив з некрологом теперішній директор Мистецького коледжу міста Констанца, котрий намалював повний портрет покійного свого попередника, з вельми заслуженою повагою, честю і любов’ю. Розлука з Василем Баршаєм, — сказав він, — є великою втратою не лише для рідних і для друзів та знайомих, а й для цілого міста Констанца. Воно втрачає знаменитого професора-спеціаліста та дуже активного діяча на культурній ниві. Бракували у автора промови лише дані щодо етнічного походження покійного. Бо він тільки натякнув про те, що, мабуть, Василь Баршай також зробив важливий внесок і у сфері своєї етнічної приналежності, — але не назвав, котра вона була, — та, напевно, чи комусь із присутніх було би так цікаво узнати аж тепер і про його українську душу, про його любов до рідної „солов’їної” мови, за яку боровся в Міністерстві культури, яку плекав на своїй самоті, коли складав вірші. Перша його збірка появилася в 1973-ому році з назвою „Поезії”, друга називається вже якимось музично — „Стоголоса луна” —, а для третьої поет відшукав метафоричний титул, котрий мав би символізувати, на моє враження, свою болісну відірваність від рідного українського середовища: „Обезкрилений птах”. Мабуть, так оплакував поет ті болючі сліди асиміляції українців, під дію якої він попав найбільше, в порівнянні зі своїми побратимами. Від його першої дружини запам’ятався мені ще й інший ліричний мотив Василя, „коні” („Ой коні, мої коні // Де ви заблудились?”). Мабуть, уявні свої крилаті коні тепер вже знайшлися і саме вони повезли чутливу душу поета аж до небесних висот.

На закінчення пропоную маленький вірш поета, який був надрукований минулого року в журналі „Дзвоник”, іменно в місяці листопаді, коли відзначається День української писемності та мови.

*Верби, намочившись в річці по коліна,
Чешуть срібні коси в дзеркалі води.
Поле. Сад. Діброва. Пісня солов’їна.
Краю мій, ти краю, щастя і краси!..*

*Стеляться дороги і лани вродимі,
Курять безперервно люльку димарі.
Як же не кохати ці краї родимі,
Як же не любити ці щасливі дні?!*

Хай з Богом навік спочиває наш улюблений друг та весільний батько Василь Баршай!

Валерія ШОВКАЛЮК

ДО 70-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ «ВІЛЬНОГО СЛОВА»

Тепер, коли культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії «Вільне слово» («Новий вік») сповнює 70 років від заснування, пригадуються мені ті роки, коли я вперше познайомився із ним.

Часопис молодший від мене тільки на 5 років, так що, коли я мав дванадцять років і був у шостому класі, мій тодішній керівник класу Олекса Ковач розповів учням класу, що існує українська газета в Румунії, в якій є матеріал про історію українського населення. Це було 1956 року. (Газета заснована 1949 р.).

Колекцію газети мав мій односельчанин Іван Коржук, який був тоді студентом у Бухаресті на Факультеті української мови ім. Максима Горького. Він давав мені читати українські газети і журнали.

Вже коли я був учнем в українському лицейі в Сігеті, я купував газету «Новий вік» з кіосків.

Редакцію «Нового віку» я відвідав перший раз 1965-ого року, коли мій близький односельчанин Микола Кіфа повів мене до редакції, де познайомився з його тодішнім головним редактором Михайлом Боднею. В той час я навчався в технічній школі в Бухаресті (в 1964 - 1967 роках).

Важливою історичною подією в житті румунського українства стало заснування Союзу українців Румунії, і саме редакція «Вільного слова» (таку назву дістав «Новий вік» після

Грудневої революції) стала ядром українського духу, залучаючи до цієї події її працівників, співробітників, кореспондентів, між якими і я як скромний кореспондент.

Мені приходить на думку 65-річний ювілей «Вільного слова», коли ми разом із колективом редакції на чолі з Іваном Ковачем та редакторами Іриною Ковач і Романом Петрашуком і запрошеними, між якими був і Його Ексцеленція посол України в Румунії, відсвяткували у ресторані «Тріумф» цей ювілей.

Сьогоднішнє «Вільне слово», осягнувши гарного, довгого віку – 70-их роковин від його заснування, – будучи культурно-просвітницьким часописом, слід вважати важливою подією всього українського населення Румунії і бажаємо нашому часопису – нашій великій традиції! – довголітнього процвітання, а членам редакції «Многих літ»!

Степан БУЧУТА

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В КЛУЖІ ВІДСВЯТКУВАЛА ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Заходи, присвячені Міжнародному дню рідної мови, вже на протязі декількох років прийнято проводити у кожній повітовій організації Союзу українців Румунії. У Клузі цю подію цього року відсвяткували 6-ого квітня у Клузькому Університеті імені Бабеша-Бойоя при кафедрі слов'янських мов, відділ української мови та літератури, за фінансової підтримки СУРу. На відкритті вітальне слово було надане заступнику декана факультету іноземних мов пану Д.І. Кірі, який подякував організаторам і колегам за запрошення та незмінний високий рівень проведених зустрічей. Урочисту частину відкрило традиційне виконання гімну Румунії та України молодіжним хором при клузькому повітовому відділенні СуР.

Доповідь «Аспекти походження закарпатського діалекту», яку пан лектор доктор І. Гербіль презентував на двох мовах, досліджує історичні та мовні корені нащадків племен білих хорватів. Ними є теперішні західні українці, які живуть по дві сторони Карпат. У своїй роботі викладач коротко нагадав розміщення слов'янських племен на карті Європи до утворення Київської Русі, як і після її розпаду. Було виділено класифікацію і розподіл слов'янських мов на групи, говірки та наріччя; йшлося про їхні характеристики і особливості. Головна увага була, звичайно ж, спрямована на закарпатський діалект – його поширення; зразки

його фонетичних, граматичних та лексичних відмінностей та інше. Як висновок, пан І.Гербіль навів цитату українського історика Леонтія Войтовича: «У першій третині XI ст., коли було завершено приєднання до Угорщини закарпатських земель, їх замешкували русини, прямі потомки карпатських хорватів... Незважаючи на перебування в складі Угорської держави більше дев'яти століть і зазнаючи неминучої в таких умовах асиміляції, закарпатські русини зали-

шилися часткою українського народу, зберегли мову, яка, при всіх своєрідностях місцевих діалектів, залишилася українською, і оригінальну культуру, що у своїй основі зберегла прабатьківську хорватську архаїку». На завершення доповідач закликав присутніх задуматися, чи видається вірогідною теорія романізації племен даків і тракків (сьогоднішні румуни) за приблизно 170 років, про яку ми всі вчилися у школі, якщо

«у двох кроках маємо нарід, який і після 9-ти століть під угорським керуванням залишається українським?».

Постійною учасницею наших заходів, присвячених дню мови, стала завідувача кафедрою слов'янських мов пані доктор-лектор К.Балош. «Я кожного року говорила про важливість рідної мови, про вплив на рідну мову, про те, що означає для нас рідна мова і кожного разу відчувалася моя особиста емпатія до теми. Цього разу я пропоную вашій увазі чисто офіційну інформацію, без ніякої емпатії» – попередила авторка. Її виступ на тему: «Мовна компетенція та спілкування на рідній мові» був побудований на основі довідкового документу, «РЕКОМЕНДАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 18 грудня 2006 року на ключові компетенції для навчання впродовж життя». Промовиця перерахувала 8 головних компетенцій, вказаних у цьому документі. Було дано визначення компетенцій, вказані їхні види, складники та особливості, підкреслені фактори, що впливають на їхнє формування у школі чи вдома. Важливо те, що мовна компетенція на рідній мові знаходиться на першому місці у цьому документі, а на другому – спілкування на іноземній мові. Таким чином «лінгвістичні компетенції визнаються головним і необхідним умінням» для досягнення індивідуальних успіхів у сучасному світі глобалізації і постійних змін.

(Далі буде)

Ольга СЕНИШИН

Учнівська Національна олімпіада з української мови та літератури – ХХVII-ий випуск, 22-25 квітня 2019, Яси –

З метою сприяння утвердженню державного статусу української мови в Румунії, піднесення її престижу серед учнівської молоді, виховання пошани до культури і традицій українського народу щорічно організовується Учнівська олімпіада з української мови та літератури. Олімпіада проводиться серед учнів навчальних закладів Румунії, в яких вивчається українська рідна мова і відбувається в 3 етапах: I-й етап – шкільний, II-й етап – повітовий і III-й етап – національний. Дотримуючись гарної традиції, встановленої, за пропозицією депутата в Парламенті Румунії з боку української меншини та голови Союзу українців Румунії, Миколи-Мирослава Петрецького, за останні роки ми прагнемо, щоб олімпіада була організована в університетських центрах, у вищих навчальних закладах Румунії. Місцям історичного та культурного резонансу, таким, як Марамуреш, Сучава, Тімішоара, Бухарест, Клуж-Напока, в яких проходили випуски учнівської олімпіади з української мови та літератури попередніх років, приєдналося цього року місто Яси – простір етнічних, культурних та духовних злиттів, які дали країні і світові численні особистості, в тому числі українські. Мовно-літературні змагання знавців української мови та літератури були організовані цього року вже в ХХVII-ий раз, з 22 по 25 квітня, Департаментом Освіта мовами національних меншин Міністерства національної освіти Румунії через Шкільний інспекторат повіту Яси, у партнерстві із Союзом українців Румунії (СУР), з Мерією міста Яси, з Національним університетом мистецтв імені Джордже Енеску та з Теоретичним ліцеєм з інформатики імені Григорія Мойсіла – Яси.

Мета цього конкурсу – привернення уваги до рідної мови, до її вивчення та розвитку, популяризація і водночас демонстрація краси й багатства, літературної довершеності української мови, формування національної свідомості юних українців,

спонукування учасників до пізнавальної активності і творчості.

Конкурс розпочався церемонією відкриття 22 квітня 2019 року в залі ім. Едуарда Кауделли Національного університету мистецтв імені Джордже Енеску. Модератором заходу виступила пані Ельвіра Кодря, старший радник Міністерства національної освіти Румунії та виконавчий голова Центральної комісії Учнівської олімпіади з української рідної мови та літератури. З вітальним словом до учнів та вчителів звернулися: депутат та голова СУР-у Микола Мирослав Петрецький, Посол

спектор для меншин Яського шкільного повітового інспекторату Віорел Моташ, радник для ромів у Префектурі міста Яси Елена Моташ, члени Центральної комісії, заступники голови Союзу українців Румунії з повітів: Марамуреш – Мирослав Петрецький, Сучава – Ілля Савчук, секретар Центральної комісії Учнівської олімпіади з української рідної мови та літератури, Яси – Даніель Серденчук, Тульча – Дмитро Черненко. Всі побажали учасникам олімпіади наснаги, креативності, успіхів у виконанні завдань, приємного спілкування в колі друзів, а педагогам та батькам – сили і натхнення виховувати справжніх українців.

Особливий настрій був створений через художній момент, підготовлений пані Аурелією Сіміон, проректором Національного університету мистецтв імені Джордже Енеску, разом із сопрано Елізою Парасківою Соломон і професором української мови в повіті Сучава та народною співачкою Лореданою Миндриштяну.

Конкурентний аспект гармонійно поєднувався з культурною та освітньою діяльністю з огляду визначних пам'яток в історичному центрі міста Яси та в парку Копоу. Таким чином, учні та їх супровідники відвідали Яський Палац культури, Яський Університет імені Алескандру Іона Кузи, низку музеїв та храмів і гуляли у відомому парку Копоу по Алеї Міхая Емінеску.

У змаганні взяли участь 47 учнів 7-12 класів з повітів Марамуреш, Сучава, Ботошани, Тіміш та Караш-Северін. Учасники мали можливість продемонструвати й підтвердити свою високу мовну вправність, глибокі знання з літератури, творчість. Комплекти завдань з української мови та літератури було укладено відповідно до чинних навчальних програм для освітніх закладів. Обов'язковими є творчі роботи як із мови, так і з літератури. Перевіряються вміння виконувати синтаксичний розбір речення, чітко та лаконічно письмово відповідати на запитання. Обов'язковою складовою в кожному класі є завдання на визначення рівня сформованості орфографічної та пунктуаційної грамотності.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань мають забезпечити якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів.

(Продовження на 11 стор.)

Проф. Ельвіра КОДРЯ, голова Комісії з питань науки та освіти СУР, старший радник Дирекції Освіта мовами національних меншин Міністерства національної освіти Румунії

України в Румунії Олександр Баньков, старший радник у міністерстві національної освіти Румунії пані Ельвіра Кодря, заступник голови Яського шкільного повітового інспекторату Богдан Габріел Бирзой, проректор Яського Національного університету мистецтв імені Джордже Енеску Аурелія Сіміон, директор Теоретичного ліцею інформатики імені Григоріє Мойсіла Христина Тімофте, професор д-р Бухарестського філологічного факультету, Кафедра української мови та літератури, Альона Біволару, голова Центральної комісії Учнівської олімпіади з української рідної мови та літератури, шкільний ін-

Інтерв'ю з Лореною-Денисою Козачук – переможницею з десяткою цьогорічної Учнівської Національної Олімпіади з української мови та літератури

Лорена-Дениса Козачук є прикладом української молоді в Румунії. Лорена одержала численні премії на Олімпіадах з української мови та літератури різних етапів та на інших тематичних конкурсах. На цьогорічній олімпіаді національного етапу, що відбулася у місті Яси, Лорена була нагороджена першою премією й отримала найкращу оцінку – 10. Саме тому ми вирішили записати з нею інтерв'ю. Лорена розповідає про себе, наголошуючи на любові до рідної української мови, про цьогорічну олімпіаду, а також про свої плани на майбутнє.

– Лорена, спочатку, будь-ласка, розкажи коротенько про себе...

– Я народилася 3 грудня 2001 року. Живу в селі Балківці Сучавського повіту. Я учениця XI-ого класу в українському відділі ліцею ім. Лацку Воде міста Серет. Мені 17 років.

– Лорена, ти, як бачу, добре володієш українською мовою. Скажи, будь-ласка, хто саме навчив тебе розмовляти по-українськи?

– З раннього дитинства бабуся була людиною, яка навчила мене розмовляти рідною українською мовою. В школі я продовжувала вдосконалювати свої знання з української мови і літератури. Перші вісім років в школі мене навчала української мови вчителька Анка Майданюк-Штюбіану, а в ліцеї – вчителька Антонета Крайнічук.

– Розкажи і про твою успішну участь у XXVII-ій Національній Олімпіаді з рідної української мови та літератури.

– Я дуже рада, що вже вп'яте мала можливість взяти участь в Олімпіаді з української мови. Найбільшу радість я відчула цього року на національному етапі олімпіади, оскільки цього разу я зуміла отримати першу премію з оцінкою десять. Це досягнення є мрією кожного олімпійця. Мої старання не були даремними, бо резуль-

тат той, якого я бажала. Праця моя і моєї викладачки допомогли мені досягти такого результату. Слід пам'ятати, що віра в Бога і численні молитви мають важливу роль. Це надало мені натхнення, яке дуже потрібне в таких моментах. Мені дуже сподобалося, що Національний етап Олімпіади з української мови та літератури відбувся в Ясах. Відвідування найважливіших пам'яток цього міста, таких, як Палац Культури та

цікавих музеїв, сповнило моє серце задоволенням та великим щастям. Сюжети, які були надані цього року, були (для мене) дуже цікавими. Я написала есей із заголовком «Земля у долі людини» на підставі соціально-психологічної теми повісті Ольги Кобилянської «Земля». Ми мали скласти також заяву та відповіді на декілька питань з мови та літератури на підставі поданого тексту. З нагоди олімпіади я познайомилася з багатьма учнями з різних повітів та пов'язала з ними гарні стосунки. Чекаю з нетерпінням наступних зустрічей!

– Які премії ти ще здобула протягом років?

– Кожного разу, коли брала участь в Олімпіаді з української мови та літератури, я отримувала гарні премії: в дев'ятому класі – першу премію, в десятому – другу премію, цього року – першу премію. Завдяки нашим успіхам, ми отримали премії від Міністерства національної освіти Румунії, але і від Союзу українців Румунії та партнерів. Наприклад, в дев'ятому класі я отримала першу премію і мала можливість відвідати Грецію.

– Як виглядає звичайний день олімпійця?

– День олімпійця завжди насичений. Гарні результати вимагають чимало зусиль. Присвячую велику частину свого часу підготовці та навчанню, бо це допомагає мені отримати бажані результати. Більше того, я впевнена, що це допоможе мені в майбутньому.

– Як реагували колеги та знайомі, які довідалися про твій успіх?

– Зрозуміло, що близькі мені люди, колеги та подруги зреагували позитивно. Я отримала багато привітань. Дякую.

– У яких інших шкільних або поза-шкільних проектах ти береш участь?

– Я активна особа, і тому беру участь у різних проектах, які відбуваються в нашій школі, не тільки в тих, які пов'язані з українською мовою, а й з іншими предметами. Ще з першого класу я брала участь у численних конкурсах, організованих у школі й поза школою, як от: Творчий конкурс, Конкурс декламування української поезії, Конкурс з нагоди святкування Дня рідної мови, Національний конкурс «Разом у різноманітності», «Фольклор в просторі часу». Також я писала доповіді на теми «Народний рушник села Балківці» та «Життя і творчість Тараса Шевченка».

– Як проводиш вільний час?

– Для мене час є дорогоцінним. Я люблю читати авантюрні та романтичні книги, люблю і музику. Я прочитала чимало українських та румунських письменників. Моїм улюбленим українським прозаїком є Василь Стефаник – новатор української літератури, а однією з моїх улюблених книг є «Маруся» Григорія Квітки Основ'яненка. Мені також дуже подобається румунський письменник Каміл Петреску, оскільки мене цікавить і психологія. Також захоплююсь фольклором, збираю народні пісні з мого рідного села та цікавлюся народним убранням.

– Хто для тебе є прикладом у житті?

– У світі є безліч моделей. Деякі з них можуть стати позитивними прикладами, як і деякі з них не слід брати до уваги. Особисто, можу сказати, що для мене прикладом у житті є мої батьки. Я хочу підкреслити, що у моєму житті є й кілька близьких мені осіб, від яких я чимало навчилася. Наприклад, від мого викладача української мови Антонети Крайнічук я навчилася, що означає терпіння і необхідність діяти спокійно. Це допомогло мені отримати душевний спокій у важких випробуваннях. Іншим прикладом осіб, від яких я навчилася працювати з відданістю, є моя керівниця, учителька румунської мови Мірела Гавриш, а також учителька української мови Анка Штюбіану.

(Продовження на 13 стор.)

Христина ШТІРБЕЦЬ

З МОГО РІДНОГО КРАЮ – «НА МНОГАЯ ЛІТА» ГАЗЕТИ «ВІЛЬНЕ СЛОВО»

Знагоди великого ювілейного свята, до 70-річчя «Нового віку»/«Вільного слова» приєднуюся до всіх тих шанувальників і поважателів «Вільного слова», щоб разом із ними передати йому щирі вітання, багато, багато років працювати на благо наших українців, всього нашого українства. Пригадую той момент, коли була і я присутня на святі 65-річчя від заснування газети, коли були згадані та обговорені тяжкі роки газети від заснування 1949 р. «Нового віку», далі «Вільного слова», що багато є дуже для історії, і для життя людини. Той період, коли були проблеми, редактори боролися, робили все можливе для існування газети в труднощах неоплачування редакторів. Однак, вони перемогли і продовжили працю.

Можна сказати, що на такому шляху творчості, там, де здійснюються гарні результати, там потрібна сила і досвід. Велика честь і шана усім редакторам! Гарні вирази були висловлені на адресу «Нового віку»/«Вільного слова», як про світло, яке не дало нам забути рідну мову, редакторам, які для боротьби мають тільки одну зброю: загострене перо і папір.

Як українка банатського краю, села Копашиль, рідного села головного редактора газети «Вільне слово» Івана Ковача, я звернулася до редакції ще 1991 р. для опублікування першої моєї статті, і від того року я стала її добровільним кореспондентом-дописувачем.

Ще раз хочу поздоровити працівників редакції – шановного головного редактора п. Івана Ковача, шановну п. Ірину Петрецьку-Ковач і шановного п. Романа

Петрашука – редакторів газети. Хай Господь благословить Вас міцним здоров'ям, щасливим життям! Успіхів у вашій праці! Зацитую такі слова:

«Просвітили наші думи/ зміцнили наші серця/

І тому ми всім бажаємо/ щастя й довгого життя!».

Для Вас, дорогі читачі, бажаю читати наші українські газети, бо вони приносять нам інтересну, цікаву інформацію, вісті з усіх куточків, де проживають українці, цікаві матеріали, рубрики і багато корисного можна навчитись, читаючи газету. Так само газеті щиро бажаємо:

«Живи довгий вік,

Поки сонце сяє.

Поки люди будуть,

Тебе не забудуть!».

Анна БЕРЕГІЙ

Українські студенти, які навчаються в Яських вищих навчальних закладах, можуть скористатися підтримкою AIDROM

04.04.2019 р. в конференц-залі «Василе Погор» мерії міста Яси відбулася конференція щодо презентації та розповсюдження проекту «Інтеграція законно проживаючих іноземців в румунському суспільстві – спільна будова». На конференцію були запрошені і представники національних меншин, що проживають в Ясах, які могли б скористатися цими можливостями для громадян своїх країн (студентів або інших категорій осіб), які законно перебувають на території Румунії. Акція була організована Фондом ІКАР у партнерстві з Екуменічною Асоціацією Церков Румунії AIDROM та іншими установами, залученими до цього проекту.

Загальною метою проекту є сприяння в соціальній інтеграції бенефіціантів форми захисту та іноземців, які легально проживають в Румунії, шляхом зміцнення регіональної моделі інтеграції відповідно до

вимог Національної програми – Фонду прибутку, міграції та інтеграції. А серед конкретних цілей проекту можна назвати такі, як:

– Внесок щодо інтеграції в румунське суспільство бенефіціантів міжнародного захисту та громадян третіх країн, які легально проживають в округах Сучава, Ботошань, Нямц та Яси;

– Просування сприятливого середовища для процесу інтеграції шляхом поширення відповідної інформації та посилення діалогу між усіма регіональними учасниками, залученими до цього проекту.

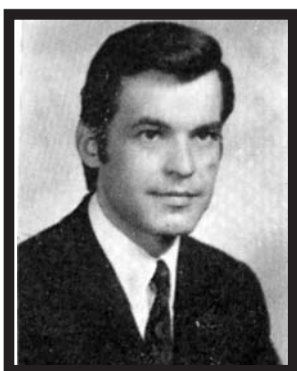
У моєму виступі я представив ситуацію студентів з України, які навчаються в Яських вищих навчальних закладах (і не тільки студентів), згадав про те, що в попередні роки деякі з них користувалися підтримкою організації для вирішення конкретних проблем (від правової допомоги і до

конкретних проблем), та виразив нашу готовність продовжувати співпрацювати в межах повноважень і мандату, який ми отримуємо для кожної окремої події. Водночас я запропонував розглянути можливість організувати в майбутньому табори для дітей українських військових, які брали участь у військових діях і постраждали. Організатори відповіли, що вони проаналізують цю пропозицію і, якщо буде це можливо, то в рамках цього проекту або інших проектів, передбачатимуть і такі заходи. Отримана інформація та матеріали, а також контактні дані представників залучених установ будуть доступні українським студентам на одному з наших майбутніх заходів з метою отримання необхідної підтримки там, де ситуація буде нав'язуватися і закон цього дозволить.

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської Філії СУР

НЕ СТАЛО ПОЕТА І КОМПОЗИТОРА ВАСИЛЯ БАРШАЯ...

Пам'ятаю, як сьогодні, мій прихід до учительської праці до семирічної школи села Копашиль Карашсеверінського повіту, прихід, який відбувся обміном із Василем Баршаєм, вилускником Копашильської школи, який поступив до Сігетської педагогічної школи.

Після закінчення Педагогічної школи Василь Баршай поступив учителювати, а потім став студентом Бухарестської Консерваторії імені Чіпріана Порумбеску.

Це ще не диво, але дивом є те, що ми два і там зустрілися, тому що і я став студентом на заочнім відділі, та в однім курсі обидва. Від того разу ми стали друзями особливо у взаємодопомозі. Він мене добре розумів, що я маю особливий інтерес до композиторської галузі.

Інша особливість стала і тепер, коли я працюю над піснею "Тиса Тиса-ріка" на слова Василя Баршая.

Василь залишає цей світ і відходить у вічність.

Василь Баршай ніколи не забував свій рідний український край. Доказом є не лише те, що він пише про рідне село, але й конкретно він, будучи деякий час парцівником у Міністерстві Культури, особисто допомагав готувати і керувати Міжнародним Фестивалем Української пісні і танцю, який відбувся у його рідному селі Копашиль Карашсеверінського повіту 8-9-го червня 1993-го року.

Покинення цього світу Василем Баршаєм означає не лише гіркі сльози сестри Василі, брата Михайла, внуків та власної сім'ї, але й утрата для румунської та української літератури, а одночасно для музики, яку він змалку любив і писав вірші, які самі "співалися".

Нехай йому буде земля пухом!

Іван ЛІБЕР,
село Копашиль, 5 травня 2019 р.

Учнівська Національна олімпіада з української мови та літератури...

(Закінчення. Поч. на 8 стор.)

Комплекти завдань з української мови та літератури для кожного класу були складені вчителями української мови Малярчук Симоном, Кодря Емілією, Мігок Лучією та Фрасенюк Діаною, і були затверджені професором д-р Бухарестського філологічного факультету, Кафедра української мови та літератури, Альоною Біволяру, головою Центральної комісії Учнівської олімпіади з української рідної мови та літератури.

Відповідальну місію визначення призерів олімпіади виконували 6 членів Центральної комісії – учителі української мови з різних шкіл Румунії, в яких вивчається рідна українська мова – тобто: Малярчук Симоном, Кодря Емілією, Мігок Лучією, Фрасенюк Діаною, Бобик Лівією та Бобик Михайло під керівництвом професора д-ра Бухарестського філологічного факультету (Кафедра української мови та літератури) Альони Біволяру, голови Центральної комісії Учнівської олімпіади з рідної української мови та літератури.

З бюджету Міністерства національної освіти через Шкільний Інспекторат повіту Яси, який виступив організатором цього року, було видано певну суму грошей для організації та проведення Олімпіади, для організаційних витрат, для проживання та харчування учнів-учасників і супроводжуючих учителів та нагородження учнів 18 преміями – I, II, III та 8 відзнаками. Витрати на транспорт, проживання та харчування для членів Центральної комісії покриваються через шкільні інспекторати, з яких вони прибувають, з суми, виділеної Міністерством національної освіти на такі дії. До цієї суми був доданий внесок Шкільного Інспекторату повіту Яси, який виступив організатором олімпіади, внесок Мерії Яси, але найбільшою фінансовою підтримкою, наданою на організацію цього конкурсу, є з боку СуР, матеріалізованою преміями для учнів переможців та усіх учасників, для вчителів української мови, учні яких отримали премії в заключному етапі Учнівської олімпіади з української рідної мови та літератури і для членів центральної комісії.

За їхню працю учні були нагороджені грошовими преміями з боку Міністерства національного виховання Румунії, від Союзу українців Румунії: планшети та пакунки з книгами для учнів переможців та вчителів Комісії та супровідників, Шкільним інспекторатом повіту Яси: дипломи та сумки з книгами для всіх учасників та по 50 леїв з боку СуР для учнів учасників, які не отримали премії.

За результатами конкурсу й згідно з рішенням Центральної комісії, переможцями Учнівської олімпіади з української мови та літератури – XXVII-ий випуск – стали:

I премія: Годинник Smatwach 3 G Muga mg 9506 від СуР-у, 150 леїв від Мініс-

терства національної освіти, 50 леїв від Мерії міста Яси, диплом і книги від Шкільного інспекторату повіту Яси.

01. Шойман Анна – VII-ий клас – Сучава
02. Семенюк Александра Паула – VIII-ий клас – Марамуреш
03. Грігораш Чезара Флоріна – IX-ий клас – Сучава
04. Бружа Афанасій – X-ий клас – Сучава
05. Козачук Дениса Лорена – XI-ий клас – Сучава
06. Скіпор Чезара Ніколета – XII-ий клас – Сучава

II премія: Годинник Smatwach IPSKOVY від СуР-у, 115 леїв від Міністерства національної освіти, 50 леїв від Мерії міста Яси, диплом і книги від Шкільного інспекторату повіту Яси.

07. Яворівська Марія – VII-ий клас – Марамуреш
08. Челенюк Кріна – VIII-ий клас – Марамуреш
09. Штець Дарія Андрея – IX-ий клас – Марамуреш
10. Шойман Наташа – X-ий клас – Сучава
11. Шкраба Дмитро – XI-ий клас – Сучава
12. Курелюк Емануела – XII-ий клас – Сучава

III премія: Годинник Smatwach G6 від СуР-у, 85 леїв від Міністерства національної освіти, 50 леїв від Мерії міста Яси, диплом і книги від Шкільного інспекторату повіту Яси.

13. Кліпей Тетяна Йоана – VII-ий клас – Марамуреш
14. Баля Петру Габріель – VIII-ий клас – Марамуреш
15. Шофінець Серджу Крістіян – IX-ий клас – Марамуреш
16. Оштепок Алекс – X-ий клас – Сучава
17. Лонтя Лавінія – XI-ий клас – Марамуреш
18. Чобанюк Табіта – XII-ий клас – Сучава

Відзнака: Годинник + телефон IUNIGT08 від СуР-у, 85 леїв від Міністерства національної освіти, 50 леїв від Мерії міста Яси, диплом і книги від Шкільного інспекторату повіту Яси.

19. Баля Йонуц Мар'ян – VII-ий клас – Марамуреш
20. Лупшак Роксана – VII-ий клас – Марамуреш
21. Фелікс Крістіян Флор'ян – VIII-ий клас – Марамуреш
22. Бучута Марія – VIII-ий клас – Тіміш
23. Петрашук Ніколета Емілія – X-ий клас – Сучава
24. Гитеж Варвара – XI-ий клас – Сучава
25. Юркуц Володя Юра – XII-ий клас – Марамуреш
26. Бойчук Маріяна Анка – XII-ий клас – Марамуреш

Щиро вітаємо юних учасників – переможців заключного етапу олімпіади і бажаємо не зупинятися на досягнутому, ставити перед собою високі цілі та досягати нових звершень. Учнівська олімпіада з української мови та літератури, на мою думку, стимулює здобувати нові знання, а також допомагає перевіряти себе напередодні національних екзаменів, зрозуміти, над яким матеріалом необхідно ще попрацювати.

Непомітно минає час, і XXVII Учнівська олімпіада з української мови та літератури відійде в історію. Та спогади ще довго зігриватимуть серця всіх, хто мав прекрасну можливість бути причетним до формування філологічної еліти українців Румунії.

Щиру вдячність нашому депутатові в Парламенті Румунії та голові Союзу українців Румунії панові Миколі-Мирославу Петрецькому за його ініціативність, наявність, залучення, за його зусилля, за щорічну фінансову та моральну підтримку СуР-у, що надає нам змогу розгортати проекти, спрямовані на підтримку та розвиток української освіти в Румунії.

До 80-річчя проголошення незалежності Карпатської України

(Інформаційна довідка, підготовлена Українським інститутом національної пам'яті)

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

Головному редактору газети "Вільне слово"
п. Івану Ковачу

Шановний пане Іване!

У зв'язку із відзначенням у цьому році 80-річчя з дня проголошення незалежності Карпатської України у додатку надсилаємо відповідну історичну довідку, підготовлену Українським інститутом національної пам'яті, для можливої публікації у Вашому виданні.
Додаток: згадане.

З повагою,
Посол
Олександр БАНЬКОВ

(Продовження з попереднього числа)

10 фактів про Карпатську Україну

1. Ще під час Української революції після падіння монархії Габсбургів українці Закарпаття висловили прагнення об'єднатися з Україною. У 1918 році на багатотисячному віче в селищі Ясіня створили Українську національну раду. У січні 1919 року з допомогою військових команд Галицької армії проголосили Гуцульську республіку. Вона мала намір увійти до ЗУНР, але приєднання відкладалося з огляду на несприятливі міжнародні обставини. Населення сусідніх сіл також створювало власні місцеві ради. До війська Гуцульської республіки почали масово вступати добровольці. 21 січня 1919-го в

Хусті на Всенародному з'їзді угорських русинів-українців було ухвалено рішення про приєднання краю до соборної України. 22 січня в Києві було проголошено Акт злуки УНР і ЗУНР, у якому зафіксовано, зокрема, і входження Закарпаття до соборної УНР. Однак уряд краю не мав реальних військових засобів, щоб реалізувати цю мету, тож у червні 1919 року територію Гуцульської республіки за мандатом Антанти зайняли румунські війська.

2. За умовами Сен-Жерменського мирного договору 1919 року Закарпаття увійшло до Чехословацької республіки під назвою Підкарпатська Русь. Наступного року вона отримала право здійснювати самоврядування

через власний законодавчий орган – Сойм. Однак до 1938-го р. празький уряд зволікав із скликанням Сойму через можливі відцентрові тенденції у державі. Разом із тим Підкарпатська Русь розвивалася в умовах демократії з усіма її правовими інститутами, громадянськими свободами та правами, багатопартійністю, плюралізмом і парламентаризмом. Розбудовувалося громадянське суспільство.

3. 22 листопада 1938 року Національні збори у Празі ухвалили конституційні закони про автономію Словаччини та Підкарпатської Русі. Чехословаччина стала федеративною республікою. 25 листопада уряд Августина Волошина розпорядився про запровадження у краї української мови, а в кінці грудня розпустив земський (крайовий) уряд у Хусті й офіційно дозволив поряд із "Підкарпатська

Русь" уживати "Карпатська Україна". На той час її автономний уряд складався з чотирьох міністерств: внутрішніх справ (міністр Едмунд Бачинський), культу, шкільництва та народної освіти (Августин Штефан), юстиції (Августин Дутка), господарських справ і комунікації (Юліан Ревай). Діяли також служба безпеки, управління поліції в Хусті, відділ преси та пропаганди. Інтереси національних меншин представляли національні ради (німецька, чеська, румунська, угорська).

4. Щодо української мови – уряд Августина Волошина наполягав на її запровадженні в усіх школах, державних та інших установах. Відкривалися гімназії з українською мовою навчання в Білках, Рахові та Ракошині, понад 50 нових міських і сільських народних шкіл. Обговорювали й відкриття народного університету в Хусті та перенесення туди з Праги Українського вільного університету. Активну освітянську діяльність здійснювало товариство «Учительська громада», що об'єднувало майже 2 тисячі педагогів.

5. У Карпатській Україні активізувалося культурне життя. У 1938–1939 роках Хуст відвідали знані українські поети та письменники – Олександр Олесь, його син Олег Ольжич, Юрій Горліс-Горський, Улас Самчук. Вони ініціювали створення літературно-мистецького товариства «Говерла». Запрацював державний театр «Нова сцена». Виходило 75 газет (4 щоденних, 27 тижневих), 42 журнали, календарі й альманахи національно-політичного спрямування – за кількістю періодичних друкованих видань Закарпаття випереджало Чехію і Словаччину. Художник-графік, очільник мистецької референтури вищого командування Карпатської Січі Михайло Михалевич створив серію пропагандистських плакатів Карпатської України.

(Далі буде)

МОРАЛЬНІ ГІДНОСТІ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ У ВИХОВАННІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Фольклор – це творчість, яку створив народ протягом віків. Маючи на увазі, що звичай тісно пов'язується з піснями, мовою, з якими становлять одне ціле, доповнюються, обумовлюються, – отже звичай же це конкретне зображення події, а поезія, обрядова пісня – це опис тієї події за допомогою слова.

При вивченні звичаю нам допомагає пісня, в якій часто знаходимо описи та згадки про ті звичай, які загубилися і, навпаки, деякі образи чи вирази можна пояснити за допомогою звичаю.

Ознайомлення з народною творчістю пов'язане із самим життям людини, від народження разом із колисковими піснями у людини прищеплюється любов до гарного, при-

ємного, а пізніше все дитинство супроводжується народною творчістю: казки, прислів'я, приказки, які прищеплюють любов до читання, до літератури.

Репертуар нашої «Веселки» вже досить багатий, і ми змогли виконати і тематичні пісні: «Чия хата соломою крила», «Їхав козак на війночку» і народні пісні «Серед села липа», «Ой, засвіти, місяченьку».

Стараємося заохотити молоде покоління любити народну пісню, а разом із цим і рідну мову, тому що, хоч і живемо в латиномовному середовищі, ми – серед рідних нам людей, і нам не байдуже зберігати рідну мову, рідне слово, любити і зберігати своє!

Хай щастить усім нам у всьому!

«Веселка»

Анна САМБОР,
Проф.-пенсіонер,
заступник голови СУР

Українці з Румунії, України та Республіки Молдова відсвяткували Шевченка в Ясах

(Продовження з попереднього числа)

Сьогодні, мабуть, важко знайти державу на карті світу, де б не знали про Шевченка. У багатьох містах йому встановлені пам'ятники (Загалом, в Україні та світі є 1384 пам'ятники Кобзареві, з них 1256 – в Україні та 128 – за кордоном у 35 країнах. На території Румунії встановлено 6 пам'ятників; якщо не помиляюсь, це найбільша кількість пам'ятників в Європі у одній країні після України). Це найбільша у світі кількість монументів, встановлених діячеві культури. Він залишив і зробив вагомий внесок у розвиток української мови і літератури. Недаремно Шевченко багатьма вважається Батьком української мови, а для нас усіх він залишається тим генієм, через якого ми багато чого ідентифікуємо себе як українці і прославляємо і Україну, і українців. Його заклик до братерства і любові, як борця за правду і за волю, займає чільне місце не тільки в Україні, а і в цілому світі. Я вдячний всім вам, сказав у своєму вступному слові голова Яської філії, що сьогодні ви знайшли час бути з нами і вшанувати Шевченка, вдячний всім почесним нашим гостям українцям з Румунії, з України та Республіки Молдова. Для багатьох з присутніх це є частиною глибокої духовної потреби – звернутись до Шевченка, бути з ним, і не тільки в день його річниці, народження чи смерті, але і в інші періоди. Почесними гостями заходів були: голова Союзу українців Румунії, депутат Румунського парламенту пан Микола Мирослав-Петрецький, заступник голови Союзу українців Республіки Молдова пан Мруг Віталій, бувший мер міста Чернівці пан Ротар Петро, заступник голови Яської повітової ради пан Ромео Олтяну, пан Адріан Арделян, директор Яського повітового Центру по збе-

реженню і просуванню традиційної культури, пан Іван Голбан, літературний критик, директор дитячого театру «Лучаферул», директор палацу культури пані Моніка Нанеску, керівництво Національного коледжу мистецтв «Октав Банчіла», викладачі кафедри славістики Яського Національного Університету «А. І. Куза», голова Марамороської філії СУР пан Мирослав Петрецький та перший заступник голови СУР пан Василь Пасинчук, представники філій меншин, які проживають в Ясах. З привітальним словом виступили пан Микола-

Мирослав Петрецький, голова Союзу українців Румунії, депутат Румунського парламенту, пан Мруг Віталій, заступник голови Союзу українців Республіки Молдова, пан Ромео Олтяну, заступник голови Яської повітової ради, пан Іван Голбан, директор дитячого театру «Лучаферул» та пан Іван Боднар – заступник голови Сучавської філії СУР. В урочистостях, з нагоди вшанування українського генія, Пророка Тараса Шевченка, взяли участь митці-викладачі в складі Народно-фольклорного ансамблю Дитячої школи мистецтв «Вишенька» з міста Вінниці, директор пані Тетяна Зічко, керівник Марцинюк Юрій, та з

північної Буковини дует «Постеука Мікс». Гости з Чернівців та міста Вінниці зробили присутнім творчі подарунки – українські народні та естрадні пісні, популярні хіти і твори на слова Тараса Шевченка. Вони презентували українське вокальне мистецтво, яке безпосередньо пов'язане із творчістю Кобзаря. Високопрофесійну програму представили наші гості з Сучавської повітової філії СУР – мішаний хор «Негостинські Голоси» – керівник Петро Шойман. Цікаву музично-хореографічну програму представили також і представники Ботошанської повітової філії Союзу українців Румунії, – Дитячий духовий оркестр «Буковинські квіти». Танцювальними номерами гостей привітав колектив Яської повітової філії СУР танцювальний гурт «Веселка» – керівник проф. Родіка Фаліштяну. З-між солістів, яких публіка зустрічала з бурхливими, тривалими оплесками, назвемо виконавців: Скutelніку Василя, а також солістів ансамблю, викладачів міста Вінниці та наших учнів і студентів, які взяли участь у концерті. Присутні на заході мали нагоду відвідати виставку книг і часописів, які видає СУР, а також писанок та й інші матеріали, підготовлені до цього свята. Церемонія завершилася традиційним колективним виконанням пісні на слова Тараса Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий».

Під час перебування у Ясах наші гості з України та Республіки Молдова мали нагоду відвідати деякі репрезентативні пам'ятники міста Яси.

З нагоди наступаючих Пасхальних Свят, підписувач цих рядків побажав всім українцям, і не тільки українцям, світла в душі та злагоди в сім'ї, родинного тепла та єднання, Божої благодаті!

Віктор ГРИГОРЧУК
Голова Яської Філії СУР

Інтерв'ю з Лореною-Денисою Козачук – переможницею цьогорічної Національної Олімпіади з української мови та літератури

(Закінчення. Поч. на 9 стор.)

Поради цих викладачів протягом моїх шкільних років мали окремий вплив на мене. Крім згаданих вище прикладів, є ще багато інших осіб, від яких я навчаюся, але одночасно усвідомлюю, що, у свою чергу, повинна передавати свої знання, наче б душевну скарбницю, іншим.

– Як ти сприймаєш українські традиції та звичаї?

– Я вважаю обов'язком кожної людини зберігати те, що вона успадкувала від своїх батьків, дідів та прадідів, і передавати далі молодшим. Я люблю український народний костюм, подарований мені бабусею. Я його

зберігаю з великою любов'ю і гордістю. Також люблю співати українські народні пісні!

– Що означає для тебе рідна українська мова?

– Для мене рідна українська мова – одна з наймелодійніших мов світу. На мою думку, це світло для кожного українця!

– Як ти бачиш своє майбутнє?

– Я хочу продовжувати навчання українською мовою, отже маю намір поступити на український відділ Клузького філологічного Факультету. Після закінчення навчання я хотіла працювати вчителькою української мови або перекладачем.

– Хай сповняться всі твої мрії й бажання!

– Дякую.

◆ Е Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

НАЙПЕРША КНИЖКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Чи знаєте ви, хто написав найпершу дитячу книжку? Відомий письменник-казкар Шарль Перро. До нього ніхто не писав спеціально для дітей!

1696 р. у журналі «Галантний Меркурій» з'явилася казка «Спляча красуня».

Вона дуже сподобалася читачам, так що наступного року автор видав цілу книжку під назвою «Казки моєї матінки Гуски, або Історії та казки колишніх часів з повчаннями». Але, побоюючись глузувань, Шарль Перро не зважився поставити своє ім'я на збірнику, й книга вийшла під ім'ям сина П'єра.

Було йому тоді 68 років. Він був відомим письменником, академіком і членом Французької Академії, а до того ж королівським чиновником. Але сталося так,

що саме ця книга, якій автор посоромився дати своє ім'я, принесла йому всесвітню славу.

Всі ви пам'ятаєте його казки: «Червона Шапочка», «Кіт у чоботах», «Попелюшка», «Хлопчик з мізинчик», «Ослина шкіра», «Спляча красуня», «Синя борода»...

Цікаво, що саме Шарль Перро ніколи й подумати не міг, що прославиться саме як дитячий письменник-казкар.

Народився Шарль Перро 12 січня 1628 року. (І. П.-К.)

Вірші-молитви
для дітей

***

В церкві на престолі золота хатинка,
Там живе Ісусик – маленька дитинка.
Встану я раненько, вклонюся

низенько,

Скажу Ісусику: “Я люблю тебе
щиренько”.

***

Пошли нам, Боже, маленьким дітям,
Щастя, здоров'я на довгі літа!
Щоб виростили розумні й сильні,
Душею чисті і серцем вільні!
Щоб нам світила зіронька волі,
Щоб ми не знали лиха ніколи.

15 травня: Міжнародний День Родини (Міжнародний День Сім'ї)

СИЛЬНІ РОДИНИ БУДУЮТЬ
СИЛЬНІ НАРОДИ

8 грудня 1989 р. резолюцією 44/82 Генеральна асамблея ООН проголосила 1994 р. Міжнародним Роком Родини під гаслом: «Будувати найменшу демократичну клітину в серці суспільства». І з того часу 15 травня відзначається Міжнародний день сім'ї для того, щоб заставити суспільства приділяти більше уваги численним проблемам сім'ї у різних країнах світу, її правам. Адже, коли зневажаються права однієї сім'ї, все суспільство знаходиться під загрозою.

ООН розглядає сім'ю як основну клітину суспільства, яка зберігає людські цінності, культуру, завдяки якій міцніє і розвивається держава, звертає увагу на справедливий розподіл як заробіткової, так і домашньої праці між чоловіком і жінкою.

Ще 1980 р., коли Україна не була вільною, СКУ і СФУЖО були єдиними захисниками українських прав, говорили світові про її поневолення, боролись за її існування як вільної держави з її віковичною історією, проголосивши «Світову декаду української родини», яка закінчилась у 1990 році, в той час,

коли ООН проголошувало 1994 рік «Міжнародним Роком Родини». Комісію Декади Української Родини очолила пані Оксана Бризгун-Соколик, представниця СФУЖО і майбутній її голова з 1992 по 2002 рр.

СФУЖО завжди звертала увагу на моральні цінності християнської родини, вона розуміла, що лише таким чином можна затримати український дух, боротися з асиміляцією в далекому від України англомовному світі, адже «сильні родини творять сильне суспільство, яке будує сильні народи».

В сьгоднішньому світі родини терплять через різні причини – економічну кризу, розпорошення членів сім'ї по світу в пошуках праці, війни. Занепад християнської моралі доводить до занепаду людської гідності і веде до розпаду родин, де діти терплять найбільше.

Тому якраз сьогодні, більше ніж будь-коли, треба стати на захист родини, на її зміцнення і, таким чином, буде забезпечений і добробут, і мир у світі.

Шануймо і оцінюймо свої родини, захищаймо їх права і гідність їх членів!

І.П.-К.

◆ Е Т О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Балківці – скарбниця Буковини

Балківці – це куточок раю для моєї душі. Це село є місцем народження маминої солодкої пісні та невичерпне джерело історії, культури і духовності. Будь-яка людина, що живе на цьому світі, плекає любов до свого рідного села та завжди з великою любов'ю згадує, де минуло її дитинство. Навіть мультикультуралізм цього села подає жителям міцну силу жити, любити і дихати ним.

Протягом років село Балківці стало для людей, що живуть тут, колискою буття, свідком минулих часів, прикладом і повчанням для сьогодення та застереженням для майбутнього. Балківці – стародавнє село Сучавського повіту, що знаходиться в Румунії. Про нього найдавніші відомі історичні згадки є ще з 1430 року.

Село числить велику кількість українців. У ньому живуть прості, чесні селяни. Вони працьовиті, богомільні люди, які шанують традиційні скарби та душевні цінності,

успадковані від своїх предків. Можемо ствердити те, що люди наслідують зі святис-

тю наступний вираз: «Твоє село – твій дім, вулиці села – твоє подвір'я. Треба доказати, що ти хазяїн цього чудового села!».

З приходом весни село стає надзвичайним. Навесні усе зеленіє і квітне, все прокидається від довгого зимового сну і радіє новому життю. Це приносить людині світла та спокою.

З культурної точки зору жителі села Балківці зберегли багато цікавих та прекрасних традицій і звичаїв. Іншими словами, вони є єдиними на Буковині.

З нагоди Великодня, найдавнішого і найважливішого свята людської історії збереглося найбільше звичаїв. Свято означає перехід від смерті до життя та звільнення людства від тяжких гріхів.

В минулому для селян Великдень та підготовка до нього вважалися періодом року, коли дотримання традицій означало найкращий шлях, за допомогою якого було можливе зближення до Бога. Цей момент забезпечував добробут всієї родини. Колись

люди з Балківців мали зазвичай у Страсний тиждень, перед Великоднем, відвідувати своїх близьких, своїх рідних. Це символізувало підтримку ближнього, підтримку людей у неволі.

Народний костюм села Балківці має свою специфіку. Він вважається

найгарнішим з цілого округу. Селяни вважали народний костюм найсвятішим подарунком від минулих поколінь. Вони не забувають, що повага до цього одягу – це визнання праці їх дідів та прадідів. Звісно, предки вважали, що нехтування традиційних цінностей призводить до втрати духовності. Жіночий балківський костюм складається з кількох головних елементів: сорочка з домотканого полотна, вишита традиційними мотивами, талія, оперізана вовняним поясом, яскраво забарвленим, та оксамитова спідниця, яка теж вишита гарними моделями. Кожна жінка

вишивала для себе сорочку. Сорочка була головним одягом жінки. Сорочка у жінок, як і в чоловіків, мала символічне значення оберегу від злих сил та недоброго ока. Тому при виготовленні сорочки жінки дотримувалися різних ритуалів.

Село Балківці стало відоме в цілій країні і за її межами завдяки участі селян, з перевагою учнів, в різних культурних подіях. Село стало відоме і завдяки відомому ансамблю українських танців «Козачок».

Любов до рідного місця, де ти народився, не можна пояснити, вона просто існує у твоєму серці. І кожен з нас своїми досягненнями і добрими справами робить свій внесок у прославлення ім'я свого села на все майбутнє.

Матеріал підготувала учениця
Дениса-Лорена КОЗАЧУК

Викладач: Антонета КРАЙНІЧУК

МАРАМУРЕШ: учнівський повітовий конкурс з декламування української поезії, організований СУР

13 квітня 2019 р. в марамороському с. Верхня Рівна відбувся повітовий етап конкурсу з декламування української поезії. Конкурсантами були учні, які зайняли I-ші місця на місцевих конкурсах, організованих в кожній школі, де вивчається українська мова, по одному представнику з кожного класу, починаючи з I-го і до XII-го класу.

Про цю дуже важливу подію думаю, що буде написано детально, а тому я хотів би виразити деякі думки та враження від конкурсу, вважаючи, повторюю, цю подію окремою, дуже важливою, такою, яка з роками набула національного етапу, на якому беруть участь учні з усіх куточків Румунії, де викладається українська мова, яка є однією з найважливіших і корисних для дітей, викладачів, родичів і глядачів подій, організованих СУР.

Конкурс підготували, організували і дуже серйозно провели Марамороська філія СУР, місцева організація СУР села Верхня Рівна в партнерстві з усіма школами, де викладається рідна українська мова, які треба поздоровити, адже подія була бездоганно організована, адже захід відбувся на високому рівні.

Вже багато років підряд я був запрошений на цей конкурс декламування віршів. На мою думку, кожного року рівень конкурсу дедалі підвищується і стає дедалі кращим завдяки спільним зусиллям організаторів, викладачів, родичів і, звісно, учнів!

Учасники конкурсу були поділені на дві категорії: I–IV-ті класи і V–XII-ті класи; були назначені дві комісії (журі), які оцінювали учнів. Хочу додати і те, що

не так легко знайти членів журі, які добре володіють українською мовою і які були би нейтральними і чесно, совісно оцінювали конкурсантів, маючи на увазі, що учителі, викладачі, які підготовляли учнів, не можуть бути членами журі, а ще вони й організатори, та ми знайшли «молодих» відважних пенсіонерів, які стараються якнайкраще робити свою справу.

Я був членом журі, яка оцінювала конкурсантів з V–XII-их класів і був дуже приємно вражений проведенням конкурсу, а головне рівнем підготовки учнів, і тим, як прекрасно, артистично, душевно і серйозно вони виступали. Я оцінив всіх конкурсантів за декламування найвищими балами за 10-тибальною системою, і переважна більшість отримали 10, а найменша оцінка, повторюю, за декламування була 9.

Не хочу покласти ложку дьогтю в бочку з медом, але були деякі думки відносно критеріїв, за якими були оцінені (костюми, читання, і т.д.), тобто, що це конкурс декламування, не читання і т.д. Про це я поговорив з головою філії СУР Мараморощини паном Мирославом Петрецьким, і СУР завжди вважав і буде вважати, що деякі пропозиції, які можуть бути корисними, можна обговорити так, щоб рівень конкурсу підвищувався.

Не буду називати жодних імен, це думаю, що зроблять ті, які напишуть детально про конкурс, але хочу поздоровити всіх учасників, учнів-конкурсантів, викладачів, які їх підготовляли, директорів, родичів та організаторів. Повторюю, що рівень конкурсу значно підвищився в порівнянні з попередніми роками, і потрібно підкреслити великий «ривок» у всіх учнів з українських сіл Долини Рускови, Полян, Кривого і Рускова, які мене, і думаю, всіх нас, приємно вразили, виступивши на високому рівні, за що їх, учнів і викладачів, щиро, серйозно поздоровляю і бажаю їм багато успіхів і всього найкращого в майбутньому, також поздоровляю учнів і викладачів з Реміт, Кричунова, Луга, Рони, Вишавської Долини, Бистрого, Красного і Сігету.

Проф. Василь ПАСИНЧУК,
перший заступник голови СУР

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redacției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, непорушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.